

Preek gehouden op 1 september 2024
in de Westerkerk Amsterdam
Matteüs 25:14-31 'Gaven zijn er vele....'
door ds. Herman Koetsveld

Wat maakt nou dat we hier verbonden met elkaar aan tafel zitten en dat er zoveel mensen via de stream deze dienst willen volgen? Even de opties wegstrepen. We stemmen niet op dezelfde partij. We delen niet dezelfde hobby's. We horen niet bij dezelfde 'sociale klasse'. We hebben niet dezelfde ideeën, dromen of verlangens. We luisteren niet naar dezelfde muziek. Ook hebben we elkaar niet uitgezocht. Heel veel 'niet' dus.

Zo aan het begin van dit nieuwe seizoen waarin zoveel in de samenleving en ook in en rond de kerk in beweging is, is het goed om in alle eenvoud nog maar weer eens te benadrukken: we zitten hier met elkaar aan tafel en ook de mensen thuis zijn met ons verbonden vanwege dat mysterie van je geroepen weten. Zoals een lieddichter het verwoordt:

Jezus roept ons aan zijn tafel, breed en wereldwijd gedekt, waar de kerk bezit haar aardse hemelse ontmoetingsplek. Deel dan brood en wijn, zijn lichaam, deel het lied van liefde weer, deel het feest van heilige zondaars, wees te gast bij God de Heer.

Oftewel: de grondtoon van het leven in geloof is dat ons leven een gegeven leven is. De Bijbel zegt dan: we leven van genade. De slotteksten van de evangelist Matteüs waarschuwen ons op de meest scherpe manier ervoor wat er gebeurt als dat vergeten wordt: dat ons leven zo intens betekenisvol is, omdat het in vertrouwen ontvangen mag worden als een geschenk van de Eeuwige. Een gave waarvan wij op onze beurt mogen delen. Een ieder op de manier en met de taak die bij haar/hem past.

Als Westerkerkgemeente, maar niet minder als Protestantse Kerk van Amsterdam staan we voor spannende vragen hoe de krimp in ledentallen en bijbehorende financiële plaatjes op te vangen. In de Tref die net uit is kunt u lezen hoe onze kerkenraad pleit voor een antwoord dat zijn basis en uitgangspunt vindt in de grondtoon van het geloof en dus het fundament van de kerk. Een gelovig en dus tegelijkertijd realistisch antwoord.

Toen we nadachten over dit bijzondere moment van de Maaltijddienst en de opening van het nieuwe seizoen kwamen we als vanzelf uit bij Jezus' opmerkelijke gelijkenis van de talenten. Het is een van zijn laatste, contrastrijke en ook scherp waarschuwende verhalen, vlak voor zijn arrestatie, veroordeling en kruisdood.

Een man gaat op reis en laat het beheer van zijn bezit aan zijn dienaren over – en die dienaren, dat zijn wij. En die zijn bezit in beheer geeft herkennen wij natuurlijk God. Hij verdeelt de verantwoordelijkheid over dat bezit – en daar mag je zo'n beetje de hele aardse werkelijkheid bij denken – met grote zorgvuldigheid. Want, en dit zinnetje is cruciaal: hij verdeelt het zo dat niemand overvraagd wordt: naar ieders 'vermogen' staat er. 'Naar wat je aankan' vertaalt de Nieuwe Vertaling huiselijk.

Vijf, twee, en een talent. Om maar direct duidelijk te maken: in Gods Koninkrijk word je niet overvraagd. Je krijgt één of meerdere 'talenten'. Dat zijn dus niet je aangeboren mogelijkheden, maar dat zijn de verantwoordelijkheden die op het bordje van je leven komen te liggen, maar dus: naar wat je aankan. En voor de goede orde: een talent in zilver is een dik jaarsalaris, een talent in goud loopt in miljoenen. Grapje van de verteller trouwens als die heer bij zijn terugkomst bij herhaling spreekt over een klein bedrag. In zijn ogen is dat het inderdaad. Voor ons, aardmensen, ligt dat wel even anders....

Die personen die vijf en twee talenten in beheer hadden gekregen hebben dat met toewijding gedaan. En ze hebben een rendement van 100%. Ze worden er om geprezen. Ze worden 'goed' en 'betrouwbaar' genoemd. Ik ben telkens weer diep onder de indruk van al die mensen in onze gemeente, maar ook in onze stad en samenleving die 'naar wat zij aan kunnen' aan de slag gaan om aan het werk te gaan met de van God gegeven talenten: om het 'beheer' van het samenleven en onze aarde gewetensvol uit te voeren. En ze mogen aanschuiven bij het feestmaal van de Heer als beeld van een toekomst van vredevol en vreugdevol samenleven.

Maar: dan kantelt het verhaal. De camera zoomt in op die dienaar die één talent in beheer had gekregen. Nogmaals: een vermogen om mee aan de slag te gaan. De toonzetting wordt plots zeer verontrustend. Wat is er aan de hand met die persoon, dat dat ene in beheer gegeven talent onder de grond is gestopt?

Monoloog Cristina:

Misschien denk je dat ik het oneerlijk vond toen mijn baas mij vroeg om één talent te beheren tijdens zijn afwezigheid. Maar dat was niet zo. Ik was in eerste instantie geweldig opgelucht. Mijn collega's die vijf en twee talenten toegewezen kregen, die kunnen dat volgens mij ook goed aan. Voor mij is één precies goed. Dacht ik toen....

Ik moest dus aan de slag met dat vermogen. Maar je weet hoe dat gaat, een mens kan wel eens de zaken op de lange baan schuiven. Maar op een gegeven moment voelde ik natuurlijk dat ik wat moest gaan doen. Maar wat? Ik ben maar ik. En ik was ook met allemaal andere dingen bezig. Voor je het in de gaten hebt zijn er weer een paar weken voorbij. Een mens heeft veel aan het hoofd. Afleiding te over. Toch?

Maar ja, mijn baas had gezegd dat hij bij terugkomst natuurlijk zou willen weten wat wij met zijn geld hadden gedaan. En ik begon het op een gegeven moment toch benauwd te krijgen. Sterker nog: ik werd bang. Bang voor zijn terugkeer. Bang voor hoe hij mij op het matje zou roepen en wat hij dan zou zeggen. Bang voor zijn oordeel dat ik veel te weinig – ik kan beter zeggen – helemaal niks had gedaan met zijn vertrouwen in mij als medebeheerder van zijn talenten. Ik ging mij er allemaal schrikbeelden bij voorstellen hoe kwaad hij zou zijn als hij mijn verhaal zou horen.

Stom misschien, of ik weet wel zeker eigenlijk, maar op een gegeven moment (ik weet nog hoe angstig ik me voelde) heb ik dat talent in de tuin begraven – want stel je voor dat het gejat zou worden, dan zijn de rapen helemaal gaar, natuurlijk. Gewoon afleiding zoeken. Niet aan denken. Morgen is er weer een dag. Na regen komt zonneschijn. Komt tijd, komt raad. Zo probeerde ik mijzelf in slaap te sussen. De tijd te doden. Een soort overleven eigenlijk.

Ik weet nog dat mijn baas tegen ons zei: lieve mensen, het gaat altijd om toewijding, meer wordt er niet van je gevraagd. En dat woordje zingt nu door m'n hoofd: toewijding. Want ik weet nu precies waar ik de mist in ben gegaan: ik zocht enkel de afleiding. En ik weet ook nu waarom: Bang om te falen. Om niet te deugen. Om afwijzing. Om een oordeel. En pas nu zie ik het scherp: ik heb me laten leiden door mijn angst. Ik heb mij niet gegeven aan die eigenlijk zo eenvoudige vraag: wil jij mijn talent op een goede manier beheren? Ik ben gaan leven in angst voor de alles vragende kracht van het vertrouwen. Geen toewijding in vertrouwen, maar afleiding door mijn angst. Dat zie ik nu. Dat weet ik nu....

(Vervolg HK) Angst dus. Wij leven allemaal in een tijd van angst. Vanwege het verlies van al onze vanzelfsprekendheden en zekerheden. In de samenleving. In ons persoonlijke leven. Tot die van het voorbestaan van de kerk aan toe. 'Wat vraagt de Heer nog meer van ons dan dat wij recht doen en trouw zijn en wandelen op zijn weg', zongen wij net.

Aan het begin van dit nieuwe seizoen staan we stil bij deze vraag met alle varianten waarvan ook de lieddichter er al een aantal benoemt. Het antwoord is niet een mening. Of een te halen target. Of een beleidsstuk. Of een al dan niet geslaagd project. Het antwoord is die van een toegewijd leven in vertrouwen dat alle angst uiteindelijk te boven gaat. Een ieder op haar/zijn eigen manier. Want gaven zijn er vele, in alle denkbare soorten en maten en intensiteiten. Naar wat je aankunt, naar wat soms na een verzoek, soms als bij toeval op je levensbordje komt te liggen. Zoek dan je vertrouwen, je liefde, je toewijding als je je antwoord weegt. Vandaag, morgen en alle dagen van je leven. Godzijdank. Amen!